

การมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันฝ่ายพลเรือนในการปฏิบัติงานป้องกันและบรรเทา สาธารณภัย เทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา

Participation of Civil DE fence Volunteers in Disaster Prevention and Mitigation Operations, Chachoengsao Municipality, Mueang Chachoengsao District, Chachoengsao Province

เฉลิมพล นุชอุดม¹, สุวัจ ราชวัฒนกุล², สนใจ ราชวัฒนกุล³

¹สาขารัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์, มหาวิทยาลัยกรุงเทพสุวรรณภูมิ, Chaleampol@hotmail.com

²สาขารัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์, มหาวิทยาลัยกรุงเทพสุวรรณภูมิ, Suwachr@hotmail.com

³สาขารัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์, มหาวิทยาลัยกรุงเทพสุวรรณภูมิ, Son@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันฝ่ายพลเรือนในการปฏิบัติงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา 2) เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันฝ่ายพลเรือนในการปฏิบัติงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล 3) เพื่อเสนอแนะ แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันฝ่ายพลเรือนในการปฏิบัติงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยใช้วิธีการวิจัยแบบผสมวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 187 คน เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิคเชิงพรรณนา การวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง 187 คน ได้มาโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของเคร็จซี่และมอร์แกน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

คำหลัก: การมีส่วนร่วม อาสาสมัครป้องกันฝ่ายพลเรือน งานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

Abstract

This research aimed to 1) study the participation of civil defense volunteers in disaster prevention and relief work in Chachoengsao Municipality, Mueang Chachoengsao District, Chachoengsao Province. 2) compare the participation of civil defense volunteers in disaster prevention and relief work in Chachoengsao Municipality, Mueang Chachoengsao District, Chachoengsao Province, classified by personal factors. 3) to propose guidelines for developing the participation of civil defense volunteers in disaster prevention and relief work in Chachoengsao Municipality, Mueang Chachoengsao District, Chachoengsao Province. The research method used a qualitative mixed-methods approach. The key informants were 187 people. Data were collected using unstructured interviews. Data were analyzed using descriptive techniques. Quantitative research, a sample of 187 people, was obtained using the ready-made table of Krejci and Morgan. Data were collected using a questionnaire. Data were analyzed by finding percentages, means, and standard deviations.

Keywords: Participation Civil, DE fence Volunteers, Disaster Prevention and Mitigation Operations

ผลการวิจัยพบว่า

1. การมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันฝ่ายพลเรือนในการปฏิบัติงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับปานกลางเช่นกัน โดยเรียงลำดับจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงไปหาต่ำ ได้ดังนี้ ด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ด้านการรักษาความสงบเรียบร้อย ด้านปฏิบัติการกู้ชีพกู้ภัย และด้านสงเคราะห์ผู้ประสบภัย ตามลำดับ

2. การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันฝ่ายพลเรือนในการปฏิบัติงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล โดยภาพรวมพบว่า อายุ และระดับการศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนด้านเพศ อาชีพ รายได้ และระยะเวลาที่เป็นอาสาสมัครป้องกันฝ่ายพลเรือน พบว่าไม่แตกต่างกัน

3. การเสนอแนะ แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันฝ่ายพลเรือนในการปฏิบัติงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า 1) ควรมีการพัฒนาความรู้ ความเข้าใจและทักษะในการปฏิบัติงาน ทั้ง Technical Skill Conceptual Skill และ Human Skill ให้แก่ อปพร. อย่างต่อเนื่อง ทั้งการฝึกอบรมเพิ่มพูนความรู้ใหม่หรือฝึกอบรมหลักสูตรทบทวน การจัดทำแผนศึกษาดูงานในพื้นที่ที่อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนสามารถปฏิบัติด้านการป้องกันและบรรเทา

ธารณภัยหรือกิจกรรมอื่นๆ ได้สำเร็จ ทั้งนี้การพัฒนาความรู้ดังกล่าวจะเป็นการจัดดำเนินการเองโดยเทศบาลหรือส่งเข้าร่วมฝึกพัฒนาความรู้กับหน่วยงานอื่น 2) ควรมีการประชุมอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนประจำเดือนเพื่อใช้เป็นเวทีในการพบปะประสานงานและทำความเข้าใจเรื่องราวต่างๆ ระหว่างผู้บริหารเทศบาล เจ้าหน้าที่ของเทศบาล เจ้าหน้าที่หน่วยงานอื่น และสมาชิกอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน วางแนวทางในการทำงานและการสรุปผลการปฏิบัติงานประจำเดือน 3) ควรสนับสนุนทรัพยากรในการดำเนินนโยบายให้กับหน่วยงานในพื้นที่อย่างเพียงพอ ไม่ว่าจะเป็นด้านงบประมาณ บุคลากร เครื่องมือ อุปกรณ์ต่างๆ ในการปฏิบัติงาน 4) ควรให้ความสำคัญกับการส่งเสริมชุมชนในการจัดทำแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยการอพยพ การเอาตัวรอดเมื่อเกิดสาธารณภัย รวมถึงให้ความรู้เกี่ยวกับสาธารณภัยโดยชี้ให้เห็นถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นจากสาธารณภัย แนวทางในการปฏิบัติตัวเมื่อเกิดภัย หรือคาดว่าจะเกิดภัย 5) ควรเสริมสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ทั้งการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ การมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในสภาวะการณ์ปัจจุบันภัยพิบัติอันเป็นสาธารณภัย มีแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและรุนแรงมากขึ้น การดำเนินงานเกี่ยวกับการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย จึงนับว่าเป็นบทบาทสำคัญและจำเป็นโดยหน่วยงานทุกภาคส่วนจะต้องบูรณาการงานร่วมกัน เพื่อเตรียมความพร้อมรองรับสถานการณ์ต่าง ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นด้วยความรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ สามารถให้ความช่วยเหลือบรรเทาทุกข์ได้ทันต่อเหตุการณ์ นำมาซึ่งความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนและภาครัฐ ส่งผลต่อความมั่นคงปลอดภัยของประเทศโดยรวมของสาธารณภัย มีสาเหตุเนื่องจากความแปรปรวนของสภาพภูมิอากาศของโลก ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ ประกอบกับการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของสังคมไทยจากสังคมชนบทไปสู่สังคมเมืองอย่างรวดเร็ว ทำให้ประชาชนมีโอกาสอยู่ในพื้นที่เสี่ยงภัยเพิ่มมากขึ้นส่งผลให้ความเสียหายจากสาธารณภัยทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น ทั้งภัยที่เกิดจากธรรมชาติ เช่น วาตภัย อุทกภัย ภัยหนาว ภัยแล้ง และภัยที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์ เช่น อัคคีภัย ภัยจากการคมนาคมขนส่ง อุบัติภัย และภัยจากสารเคมีและวัตถุอันตรายร้ายแรง การตัดไม้ทำลายป่า การใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างมากมายจนผิดปกติ ก๊าซเรือนกระจกที่ถูกปล่อยออกมาจำนวนมากล้วนเป็นสาเหตุที่ทำให้ภัยพิบัติทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น United Nations (UN) ได้กำหนดวาระการพัฒนาภายหลังปี พ.ศ. 2558 (post – 2015 development agenda) ตามกระบวนทัศน์ “การพัฒนาที่ยั่งยืน” โดยประเด็นสำคัญของวาระการพัฒนาภายหลังปี พ.ศ. 2558 คือ การจัดทำเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals – SDGs) มีเป้าหมายลำดับที่ 13 คือ การรับมือการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (Climate Change) ซึ่งนำไปสู่การประชุมสหประชาชาติว่าด้วยการลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติครั้งที่ 3 ณ เมืองเซนได ประเทศญี่ปุ่น โดยประเทศได้รับรองกรอบการดำเนินงานเซนได เพื่อการลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติ พ.ศ. 2558 - พ.ศ. 2573 (Sendai – Framework for Disaster Risk Reduction 2015 – 2030: The Sendai Framework) มีเป้าหมายเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความ

เสี่ยงใหม่และลดความเสี่ยงที่มีอยู่ เพื่อป้องกันความล่อแหลมและเปราะบางต่อภัยพิบัติให้น้อยลง และช่วยเตรียมความพร้อมในการในสถานการณ์ปัจจุบันภัยพิบัติอันเป็นสาธารณภัย มีแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและรุนแรงมากขึ้น การดำเนินงานเกี่ยวกับการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย จึงนับว่าเป็นบทบาทสำคัญและจำเป็น โดยหน่วยงานทุกภาคส่วนจะต้องบูรณาการงานร่วมกัน เพื่อเตรียมความพร้อมรองรับสถานการณ์ต่าง ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นด้วยความรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ สามารถให้ความช่วยเหลือบรรเทาทุกข์ได้ทันต่อเหตุการณ์ นำมาซึ่งความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนและภาครัฐ ส่งผลต่อความมั่นคงปลอดภัยของประเทศโดยรวมของสาธารณภัย มีสาเหตุเนื่องจากความแปรปรวนของสภาพภูมิอากาศของโลก ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ ประกอบกับการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของสังคมไทยจากสังคมชนบทไปสู่สังคมเมืองอย่างรวดเร็ว ทำให้ประชาชนมีโอกาสอยู่ในพื้นที่เสี่ยงภัยเพิ่มมากขึ้นส่งผลให้ความเสียหายจากสาธารณภัยทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น ทั้งภัยที่เกิดจากธรรมชาติ เช่น วาตภัย อุทกภัย ภัยหนาว ภัยแล้ง และภัยที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์ เช่น อัคคีภัย ภัยจากการคมนาคมขนส่ง อุบัติภัย และภัยจากสารเคมีและวัตถุอันตรายร้ายแรง การตัดไม้ทำลายป่า การใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างมากจนผิดปกติ ก๊าซเรือนกระจกที่ถูกปล่อยออกมาจำนวนมากล้วนเป็นสาเหตุที่ทำให้ภัยพิบัติทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น United Nations (UN) ได้กำหนดวาระการพัฒนาภายหลังปี พ.ศ. 2558 (post – 2015 development agenda) ตามกระบวนทัศน์ “การพัฒนาที่ยั่งยืน” โดยประเด็นสำคัญของวาระการพัฒนาภายหลังปี พ.ศ. 2558 คือ การจัดทำเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals – SDGs) มีเป้าหมายลำดับที่ 13 คือ การรับมือการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (Climate Change) ซึ่งนำไปสู่การประชุมสหประชาชาติว่าด้วยการลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติครั้งที่ 3 ณ เมืองเซนได ประเทศญี่ปุ่น โดยประเทศได้รับรองกรอบการดำเนินงานเซนได เพื่อการลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติ พ.ศ. 2558 - พ.ศ. 2573 (Sendai – Framework for Disaster Risk Reduction 2015 – 2030: The Sendai Framework) มีเป้าหมายเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความเสี่ยงใหม่และลดความเสี่ยงที่มีอยู่ เพื่อป้องกันความล่อแหลมและเปราะบางต่อภัยพิบัติให้น้อยลง และช่วยเตรียมความพร้อมในการเผชิญเหตุ และการฟื้นฟูหลังเกิดภัยที่มีประสิทธิภาพ (Department of Disaster Prevention and Mitigation, 2016) การดำเนินการดังกล่าวเป็นความตระหนักในผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นต่อชุมชนและสังคมจากเหตุการณ์สาธารณภัย ทำให้ต้องค้นหาแนวทางเพื่อลดโอกาสในการเกิดผลกระทบจากสาธารณภัยอย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น โดยต้องมีการกำหนดภารกิจสำคัญที่ควรปฏิบัติ 4 ประการ ได้แก่ 1) เข้าใจความเสี่ยงจากภัยพิบัติ 2) เสริมสร้างศักยภาพในการบริหารจัดการความเสี่ยงจากภัยพิบัติ 3) การลงทุนในการลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติเพื่อให้พร้อมรับมือและฟื้นคืนกลับได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ 4) พัฒนาศักยภาพการเตรียมความพร้อมเผชิญเหตุภัยพิบัติที่มีประสิทธิภาพตลอดจนการฟื้นฟูสภาพและซ่อมสร้างให้ดีกว่าเดิมในช่วงของการบูรณะฟื้นฟูภายหลังเกิดภัยพิบัติ

การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเป็นหน้าที่ที่ต้องจัดทำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่รับผิดชอบของตนในแต่ละพื้นที่ ในปัจจุบันการเกิดสาธารณภัยมีแนวโน้มที่จะทวีความรุนแรงขึ้นในทุก ๆ ปี ไม่ว่าจะเป็นภัยที่เกิดจากธรรมชาติที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ ภัยที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์ การก่อการร้าย การก่อ

ความไม่สงบในพื้นที่ที่ตะเข็บชายแดน และยังมีภัยที่เกิดจากเชื้อโรค เชื้อไวรัสหรือโรคติดต่อ ที่นับวันจะยิ่งทวีความรุนแรงเพิ่มขึ้นและยากต่อการควบคุม อันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงของการดำรงชีวิตของประชาชนและวิถีชีวิตของชุมชนซึ่งมักกระจุกตัวเป็นกลุ่มในเขตเศรษฐกิจของเมืองใหญ่ ซึ่งมีผลมาจากการพัฒนาทางด้านอุตสาหกรรมและเทคโนโลยีทำให้ภัยที่เกิดขึ้นมีความรุนแรงและซับซ้อนเพิ่มขึ้น การเกิดสาธารณภัยหรือพิบัติในแต่ละครั้งนั้น มักจะทำให้เกิดความเสียหายทั้งชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนเป็นจำนวนมากและหน่วยงานที่ใกล้ชิดกับประชาชนที่สุดคือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ไม่ว่าจะเป็นเทศบาลหรือองค์การบริหารส่วนตำบล จะเป็นผู้ที่เข้าช่วยเหลือผู้ประสบภัยในพื้นที่ของตนเป็นหน่วยงานแรก หน่วยอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในสังกัดขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นบุคคลที่อยู่อาศัย ในพื้นที่จึงทำให้มีความชำนาญและเข้าใจบริบทในพื้นที่เป็นอย่างดี จึงมีความสำคัญต่อการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย (ชัยมงคล ใจสนธิ์, 2565)

งานป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนอยู่ในการควบคุมกำกับดูแลของงานป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย แต่หลังจากการปฏิรูประบบราชการ พ.ศ. 2545 ได้ยุบรวมภารกิจของกองป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน มาสังกัดกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2545 พระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. 2545 และกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย พ.ศ. 2545 สังกัดกลุ่มภารกิจด้านสาธารณสุขและพัฒนาเมือง กระทรวงมหาดไทย จนถึงปัจจุบัน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานที่มีความใกล้ชิดกับประชาชน และมีบทบาทภารกิจในการให้ความช่วยเหลือและบรรเทาภัยในลำดับแรกก่อนที่หน่วยงานภายนอกจะเข้าไปให้ความช่วยเหลือ ประกอบกับพระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. 2550 มาตรา 20 กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งพื้นที่มีหน้าที่ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเขตท้องถิ่นของตน โดยมีผู้บริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งพื้นที่นั้นเป็นผู้รับผิดชอบในฐานะผู้อำนวยการงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยได้ดำเนินการทำแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ. 2558 ได้กำหนดให้กองอำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งพื้นที่ ทำหน้าที่อำนวยการ ควบคุม ปฏิบัติการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย รวมทั้งจัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการฉุกเฉินท้องถิ่นและเผชิญเหตุเมื่อเกิดสาธารณภัยขึ้น โดยมีผู้อำนวยการท้องถิ่นเป็นผู้ควบคุมและสั่งการเพื่อทำหน้าที่จัดการสาธารณภัยที่เกิดขึ้นจนกว่าสถานการณ์จะกลับเข้าสู่ภาวะปกติ (เจษฎาวัตร โพธิ์ชัยศรี, 2564)

เทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา เป็นหนึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้ดำเนินการฝึกอบรมอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) โดยมีนายกเทศมนตรีเมืองฉะเชิงเทราเป็นผู้อำนวยการศูนย์โดยตำแหน่ง ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยกิจการอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน พ.ศ. 2553 อปพร. มีหน้าที่ปฏิบัติหน้าที่ตามคำสั่งของผู้อำนวยการศูนย์ เช่น การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย รักษาความสงบเรียบร้อย สงเคราะห์ผู้ประสบภัย ปฏิบัติงานกู้ชีพกู้ภัยและอื่น ๆ โดยสมาชิกอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน “อปพร.” จะต้องปฏิบัติตามในเขตพื้นที่นั้น ๆ เพื่อให้สามารถช่วยเหลือประชาชนได้รวดเร็วทันต่อสถานการณ์ของภัยพิบัติในปัจจุบัน สมาชิกอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนทุกคนจะต้องได้รับการฝึกอบรมทั้ง

ภาคทฤษฎีและการฝึกปฏิบัติภาคสนามให้สามารถปฏิบัติได้อย่างปลอดภัยและมีประสิทธิภาพ ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดฉะเชิงเทรา และจากการเกิดสาธารณภัยในเขตรับผิดชอบของเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา ในหลายครั้งที่ผ่านมามีสมาชิกอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน “อปพร.” มักมีปัญหาในการให้ความร่วมมือในลักษณะการมีส่วนร่วมของ อปพร. ที่ไม่ยอมปฏิบัติหน้าที่ตนเองเท่าที่ควร จึงทำให้การแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนในพื้นที่รับผิดชอบเมื่อเกิดสาธารณภัยเกิดการล่าช้า ไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร และไม่ปฏิบัติตามแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนในการปฏิบัติงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา เพื่อให้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน ซึ่งจะเป็นแนวทางการปรับปรุงการปฏิบัติงานของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน ให้เข้มแข็งมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อส่วนรวม เพื่อประโยชน์ของชุมชนให้เพิ่มมากขึ้นสามารถนำไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ในการช่วยเหลือประชาชนเมื่อเกิดสาธารณภัยในสถานการณ์จริง เพื่อให้แก้ปัญหาสาธารณภัยให้คลี่คลายโดยเร็วที่สุด

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนในการปฏิบัติงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา
2. เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนในการปฏิบัติงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
3. เพื่อเสนอแนะ แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนในการปฏิบัติงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา

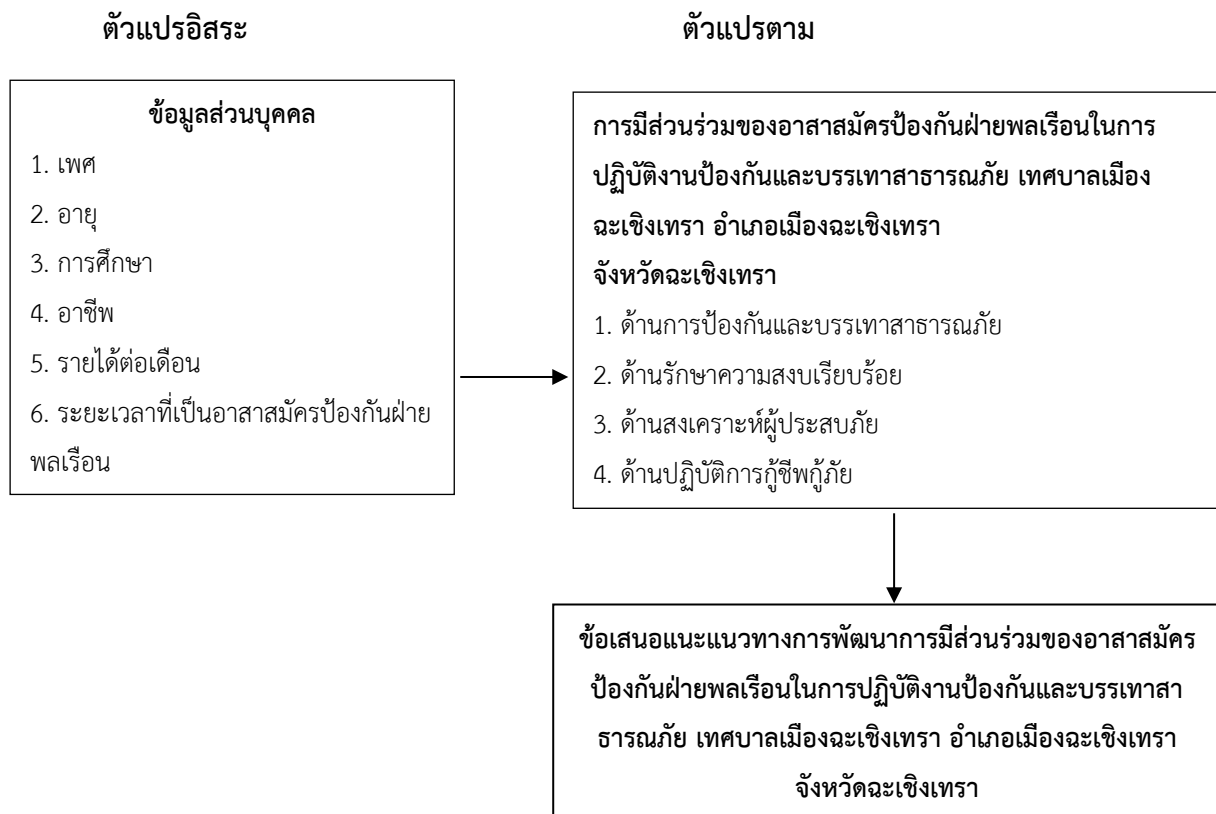
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบถึงระดับการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนในการปฏิบัติงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา
2. ทราบถึงความแตกต่างของการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนในการปฏิบัติงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา ที่จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

3. ได้ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันฝ่ายพลเรือนในการปฏิบัติงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา

กรอบแนวคิด

ในการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันฝ่ายพลเรือนในการปฏิบัติงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย โดยใช้รูปแบบการวิจัยแบบผสมผสานวิธี ดังนี้

ภาพ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดวิธีดำเนินการดังนี้

เชิงปริมาณ

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ อาสาสมัครป้องกันฝ่ายพลเรือนเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน 187 คน ทั้งนี้ เพื่อป้องกันความคลาดเคลื่อนของข้อมูลผู้วิจัยจึงเก็บข้อมูล จำนวน 187 คน เท่ากับจำนวนประชากรทั้งหมด เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน และระยะเวลาที่เป็นอาสาสมัครป้องกันฝ่ายพลเรือน มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (Check List) และแบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของ

อาสาสมัครป้องกันฝ่ายพลเรือนในการปฏิบัติงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา ซึ่งแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแบบของ Likert' scale (อ้างถึงใน บุญชม ศรีสะอาด, 2545: 45) มี 5 ระดับ

เชิงคุณภาพ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเป็นตัวแทนจาก 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) กลุ่มผู้บริหารของเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา 2) กลุ่มผู้นำท้องที่ และ 3) กลุ่มประชาชนทั่วไป จำนวนทั้งสิ้น 15 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันฝ่ายพลเรือนในการปฏิบัติงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา มีลักษณะเป็นคำถามแบบปลายเปิด ให้ประชาชนผู้ให้ข้อมูลสำคัญแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระเสรี

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้ศึกษาวิจัย ได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ตามขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้ศึกษาวิจัยทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากนายกเทศมนตรีเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา
2. ผู้ศึกษาวิจัย ส่งแบบสอบถามด้วยตนเอง แจกแบบสอบถามและรับแบบสอบถามนำคืนมาด้วยตนเองโดยทำการตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถามเพื่อใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
3. สรุปผล อภิปรายผลและเขียนรายงานผล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ลักษณะเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล จะเป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) โดยผู้วิจัยสร้างขึ้นมาจากการศึกษาทฤษฎีและเอกสารที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นคำถามแบบเลือกตอบ (Check list) จำนวน 6 ข้อ

ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันฝ่ายพลเรือนในการปฏิบัติงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา ได้แก่ 1) ด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย 2) ด้านรักษาความสงบเรียบร้อย 3) ด้านส่งเสริมสุขภาพประชาชน และ 4) ด้านปฏิบัติการกู้ชีพกู้ภัย เป็นคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ตามแบบของ Likert' scale (อ้างถึงใน ชัยมงคล ใจสนธิ, 2565) โดยมีการกำหนดเกณฑ์การคิดคะแนน ดังนี้

5	หมายถึง	มีส่วนร่วมมากที่สุด
4	หมายถึง	มีส่วนร่วมมาก
3	หมายถึง	มีส่วนร่วมปานกลาง
2	หมายถึง	มีส่วนร่วมน้อย
1	หมายถึง	มีส่วนร่วมน้อยที่สุด

เกณฑ์การตีความ ค่าเฉลี่ย ของระดับการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันฝ่ายพลเรือนในการปฏิบัติงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา ให้ความหมายตามเกณฑ์โดยแบ่งค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์ ตามแบบของ Likert' scale (อ้างอิงใน เจษฎาวัตร โพธิ์ชัยศรี, 2564) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย

ความหมาย

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.21-5.00 หมายถึง การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.41-4.20 หมายถึง การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.61-3.40 หมายถึง การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.81-2.60 หมายถึง การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00-1.80 หมายถึง การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ผลงานวิจัย

การวิจัยการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันฝ่ายพลเรือนในการปฏิบัติงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัย ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันฝ่ายพลเรือนในการปฏิบัติงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา

1.1 การมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันฝ่ายพลเรือนในการปฏิบัติงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับปานกลางเช่นกัน โดยเรียงลำดับจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงไปหาต่ำ ได้ดังนี้ ด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ด้านการรักษาความสงบเรียบร้อย ด้านปฏิบัติการกู้ชีพกู้ภัย และด้านสงเคราะห์ผู้ประสบภัย ตามลำดับ

ตาราง 1 ด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ด้านการรักษาความสงบเรียบร้อย ด้านปฏิบัติการกู้ชีพกู้ภัย และด้านสงเคราะห์ผู้ประสบภัย

การมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันฝ่ายพลเรือนในการปฏิบัติงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1) ด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย	3.58	0.71	มาก
2) ด้านรักษาความสงบเรียบร้อย	3.50	0.74	มาก
3) ด้านสงเคราะห์ผู้ประสบภัย	3.35	0.83	ปานกลาง
4) ด้านปฏิบัติการกู้ชีพกู้ภัย	3.45	0.74	ปานกลาง
รวม	3.48	0.63	ปานกลาง

1.2 ด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เรียงตามลำดับดังนี้ อปพร. มีส่วนร่วมในการจัดเวรยามเฝ้าระวังป้องกันบรรเทาสาธารณภัย และเหตุร้ายภายในพื้นที่ รองลงมาคือ อปพร. มีส่วนร่วมในการเสนอโครงการเพื่อหามาตรการในการป้องกันสาธารณภัย ส่วน อปพร. มีส่วนร่วมในการติดตามการช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติในชุมชน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

1.3 ด้านรักษาความสงบเรียบร้อย พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เรียงตามลำดับดังนี้ อปพร. มีส่วนร่วมในการรักษาความสงบเรียบร้อยในงานประเพณีที่เทศบาลดำเนินการ รองลงมาคือ อปพร. มีส่วนร่วมในการรักษาความสงบเรียบร้อยในงานประเพณีในชุมชน ส่วน อปพร. มีส่วนร่วมในการส่งเสริมอุดมการณ์และวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตยในชุมชน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

1.4 ด้านสงเคราะห์ผู้ประสบภัย พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เรียงตามลำดับดังนี้ อปพร. มีส่วนร่วมในการส่งเสริมอาชีพให้กับผู้ประสบภัยพิบัติ รองลงมาคือ อปพร. มีส่วนร่วมในการมอบสิ่งของช่วยเหลือผู้ประสบภัยร่วมกับเทศบาล ส่วน อปพร. มีส่วนร่วมในการพิจารณาให้การสงเคราะห์ผู้ประสบภัยร่วมกับเทศบาล มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

1.5 ด้านปฏิบัติการกู้ชีพกู้ภัย โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เรียงตามลำดับดังนี้ อปพร. มีส่วนร่วมในการแจ้งเหตุอุบัติเหตุทางถนน รองลงมาคือ อปพร. มีส่วนร่วมในการตั้งจุดตรวจบริการประชาชนในช่วงเทศกาลร่วมกับเทศบาล ส่วน อปพร. มีส่วนร่วมในการจัดซื้อวัสดุ อุปกรณ์ ด้านการปฏิบัติการกู้ชีพกู้ภัยกับเทศบาล มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

2. เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันฝ่ายพลเรือนในการปฏิบัติงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล โดยภาพรวมพบว่า อายุ และระดับการศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนด้านเพศ อาชีพ รายได้ และระยะเวลาที่เป็นอาสาสมัครป้องกันฝ่ายพลเรือน พบว่าไม่แตกต่างกัน

3. เพื่อเสนอแนะ แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันฝ่ายพลเรือนในการปฏิบัติงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา ได้แก่

3.1 ควรมีการพัฒนาความรู้ ความเข้าใจและทักษะในการปฏิบัติงาน ทั้ง Technical Skill Conceptual Skill และ Human Skill ให้แก่ อปพร. อย่างต่อเนื่อง ทั้งการฝึกอบรมเพิ่มพูนความรู้ใหม่หรือฝึกอบรมหลักสูตร ทบทวน การจัดทัศนศึกษาดูงานในพื้นที่ที่อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนสามารถปฏิบัติด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยหรือกิจกรรมอื่นๆ ได้สำเร็จ ทั้งนี้การพัฒนาความรู้ดังกล่าวจะเป็นการจัดดำเนินการเองโดยเทศบาลหรือส่งเข้าร่วมฝึกพัฒนาความรู้กับหน่วยงานอื่น

3.2 ควรมีการประชุมอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนประจำเดือน เพื่อใช้เป็นเวทีในการพบปะ ประสานงานและทำความเข้าใจเรื่องราวต่างๆ ระหว่างผู้บริหารเทศบาล เจ้าหน้าที่ของเทศบาล เจ้าหน้าที่หน่วยงานอื่น และสมาชิกอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน วางแนวทางในการทำงานและการสรุปผลการปฏิบัติงานประจำเดือน

3.3 ควรสนับสนุนทรัพยากรในการดำเนินนโยบายให้กับหน่วยงานในพื้นที่อย่างเพียงพอ ไม่ว่าจะเป็นด้านงบประมาณ บุคลากร เครื่องมือ อุปกรณ์ต่างๆ ในการปฏิบัติงาน

3.4 ควรให้ความสำคัญกับการส่งเสริมชุมชนในการจัดทำแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยการอพยพ การเอาตัวรอดเมื่อเกิดสาธารณภัย รวมถึงให้ความรู้เกี่ยวกับสาธารณภัยโดยชี้ให้เห็นถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นจากสาธารณภัย แนวทางการปฏิบัติตัวเมื่อเกิดภัย หรือคาดว่าจะเกิดภัย

3.5 ควรเสริมสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันฝ่ายพลเรือนในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ทั้งการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ การมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันฝ่ายพลเรือนในการปฏิบัติงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา สามารถอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

1. ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันฝ่ายพลเรือนในการปฏิบัติงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา การมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันฝ่ายพลเรือนในการปฏิบัติงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา ทั้ง 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ด้านรักษาความสงบเรียบร้อย ด้านสงเคราะห์ผู้ประสบภัย และด้านปฏิบัติการกู้ชีพกู้ภัย โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เป็นเพราะเทศบาลเมืองฉะเชิงเทราได้บริหารจัดการกิจกรรม อปพร. ของศูนย์อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา เน้นการบริหารจัดการเชิงรับ เนื่องจากมีข้อจำกัดของด้านงบประมาณรายจ่าย เพราะโดยมุ่งเน้นงบประมาณในส่วนโครงสร้างพื้นฐานเป็นหลัก สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ชัยมงคล ใจสนธิ (2565) ศึกษาการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนในการปฏิบัติงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย องค์การบริหารส่วนตำบลบักได อำเภอพนมดงรัก จังหวัดสุรินทร์ ผลการศึกษาพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงไปต่ำ ดังนี้ ด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ด้านการรักษาความสงบเรียบร้อย ด้านปฏิบัติการกู้ชีพกู้ภัย และด้านการสงเคราะห์ผู้ประสบภัย ตามลำดับ

1.1 ด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้ เนื่องจากเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา มีการสั่งใช้ อปพร. ในช่วงเทศกาลต่าง ๆ มีการตั้งจุดบริการประชาชนเพื่อลดความเร็วของผู้ใช้รถใช้ถนนในช่วงเทศกาลต่างๆ ในทุกปี อีกทั้งเป็นพื้นที่ท่องเที่ยว สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สมบูรณ์ หงส์สมศรี (2558) ศึกษาการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนในการปฏิบัติงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย องค์การบริหารส่วนตำบลตาพระยา อำเภอตาพระยา จังหวัดสระแก้ว พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง

1.2 ด้านรักษาความสงบเรียบร้อย พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้ เนื่องจากเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา มีการออกคำสั่งแต่งตั้ง อปพร. ให้ปฏิบัติงานรักษาความสงบเรียบร้อยตามงบประมาณต่าง ๆ ในเขตพื้นที่รับผิดชอบ หรือประชาชนร้องขอคำสั่ง อปพร. เพื่อปฏิบัติหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยตามชุมชนหรือตามงานที่อาจก่อให้เกิดความไม่สงบเรียบร้อยอยู่เป็นประจำ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ชาญวิทย์ คุณาวินางกูร (2561) ศึกษา ผลการนำนโยบายการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในอำเภอเมืองเชียงใหม่ ไปสู่การปฏิบัติ ผลการศึกษาพบว่า ด้านประสิทธิผลของการนำนโยบายการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของเทศบาลตำบลในอำเภอเมืองเชียงใหม่ไปสู่การปฏิบัติ รวมทั้ง 3 ด้าน พบว่า โดยภาพรวมผู้ที่เกี่ยวข้องเห็นด้วยมาก กล่าวคือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถลดความเสี่ยงจากสาธารณภัย สามารถจัดการในภาวะฉุกเฉินอย่างเป็นระบบและมีมาตรฐาน และสามารถฟื้นฟูและปรับสภาพระบบสาธารณูปโภคการดำรงชีวิตรวมถึงวิถีความเป็นอยู่

1.3 ด้านสงเคราะห์ผู้ประสบภัย พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้ เนื่องจากการพิจารณาให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยมีข้อกำหนดและระเบียบที่เกี่ยวข้อง โดยเน้นให้ผู้บริหารและข้าราชการในการพิจารณาให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัย อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในสังกัดศูนย์อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา จึงมีส่วนร่วมในการให้ความช่วยเหลือด้านการสงเคราะห์ผู้ประสบภัยในระดับปานกลาง สอดคล้องกับผลการวิจัยของ เจษฎาวัตร โพธิ์ชัยศรี (2564) ศึกษา การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขององค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์สูง อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการฝึกอบรมรองลงมาก็คือ ด้านการช่วยเหลือผู้ประสบภัย และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการช่วยเหลือส่วนราชการและสังคม

1.4 ด้านปฏิบัติการกู้ชีพกู้ภัย พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้ เทศบาลเมืองฉะเชิงเทราได้จัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการกู้ชีพกู้ภัยประจำเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา เพื่อรับส่งผู้ป่วยฉุกเฉินนำส่งโรงพยาบาลโดยมีอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) เป็นผู้ปฏิบัติงานตลอด 24 ชั่วโมง สอดคล้องกับผลการวิจัยของ

2. ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนในการปฏิบัติงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ปัจจัยส่วนบุคคล โดยภาพรวมพบว่า อายุ และระดับการศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 อาจเนื่องจาก ประสิทธิภาพการบริหารงานด้านป้องกันภัยของเทศบาลขึ้นอยู่กับอายุ และการศึกษาของ อปพร. ส่วนด้านเพศ อาชีพ รายได้ และระยะเวลาที่เป็นอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน พบว่าไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ พระศิวกกร เตชปญโญ (2562) ศึกษาประสิทธิภาพการบริหารงานด้านป้องกันภัยของเทศบาลตำบลดีลัง อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี พบว่า อายุ ระดับการศึกษาชั้นสูง มีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3. เพื่อเสนอแนะ แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนในการปฏิบัติงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา

ด้วยการปฏิบัติงานของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน ผลการวิจัยครั้งนี้มีความสอดคล้องกับพระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. 2553 มาตรา 41 ให้ผู้อำนวยการจัดให้มีอาสาสมัครในพื้นที่รับผิดชอบ เพื่อปฏิบัติหน้าที่ดังต่อไปนี้ 1) ให้ความช่วยเหลือเจ้าพนักงานในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย 2) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ผู้อำนวยการมอบหมายและตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยกำหนด และระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยกิจการอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน พ.ศ. 2553 ข้อ 36 อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนจะต้องรักษาและปฏิบัติตามวินัยโดยเคร่งครัด ข้อ 37 อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน มีหน้าที่ปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชา และเจ้าพนักงานในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย และปฏิบัติตามระเบียบนี้ ทำให้เกิดความรับผิดชอบและความมั่นใจในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครป้องกันภัยที่มีกฎหมายสอดคล้องกับงานวิจัยของ จีราวรรณ ตาลช่วง (2558) ศึกษา การบริหารจัดการองค์การอาสาสมัคร กรณีศึกษาอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ที่ศึกษาจากกรณีศูนย์อปพร. เทศบาลนครรังสิต พบว่า ปัจจัยที่ส่งเสริมการเข้าร่วมเป็นอาสาสมัครของสมาชิกศูนย์ อปพร. เทศบาลนครรังสิต คือ การชักชวนจากอาสาสมัครรุ่นพี่ การอบรมหลักสูตร ยุว อปพร. เป็นอาสาสมัครส่วนราชการ การบริหารจัดการงานอาสาสมัครของศูนย์ อปพร. เทศบาลนครรังสิต คือ การวางแผนและการแก้ไขปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นอย่างเป็นระบบ การคัดเลือกอาสาสมัครมีความเคร่งครัดในกฎระเบียบ พร้อมทั้งจัดฝึกอบรม และใช้งานสมาชิก อปพร. อย่างทั่วถึง และให้ความสำคัญกับการยกย่องเชิดชูเกียรติและการจัดสวัสดิการให้กับสมาชิกรวมถึงครอบครัวของ อปพร. ด้านการบริหารองค์กร คือ การจัดโครงสร้างการทำงานให้สมาชิก อปพร. ทุกคนมีส่วนร่วมและจัดสรรทรัพยากรให้เพียงพอในการปฏิบัติงาน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ภาครัฐควรจัดสวัสดิการให้แก่อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนทุกคนในลักษณะค่าตอบแทนเป็นรายดี เพื่อช่วยเหลืออาสาสมัครบางคนที่มีจิตใจอาสาแต่รักการทำหน้าที่นี้ ส่งเสริมความรู้ความสามารถตามหลักสูตรอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนแก่ผู้ที่สมัครเข้าเป็น อปพร. อย่างจริงจัง เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้ถูกต้อง ป้องกันภัยอันตรายที่เกิดขึ้นได้ และควรนำเทคโนโลยี อุปกรณ์ที่ทันสมัยมาใช้ในการจัดสภาพพื้นที่ สภาพแวดล้อมของพื้นที่

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ประชาสัมพันธ์ผลงานการทำกิจกรรมในการปฏิบัติหน้าที่เป็นประจำ เช่น ทางโทรทัศน์ท้องถิ่น สื่อโซเชียล เพื่อให้ประชาชนรับทราบและเข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน อีกทั้งการจัดกองทุนเพื่อช่วยเหลือสมาชิก อปพร. ที่ประสบปัญหาต่างๆ เพื่อเป็นกำลังใจในการเป็นอาสาสมัคร

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรวิจัยปัญหาและอุปสรรคของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในการปฏิบัติงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ของศูนย์อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา เพื่อทราบถึงปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานและวิธีการแก้ไขปัญหาและอุปสรรค เพื่อนำไปสู่ความสำเร็จในการบริหารจัดการศูนย์ อปพร. ของเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา ในการปฏิบัติงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

2. ควรมีการวิจัยความคาดหวังของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในการปฏิบัติงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา เพื่อทราบความต้องการและความคาดหวังของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนสังกัดศูนย์อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา

3. ควรทำการศึกษาเรื่องสวัสดิการและค่าตอบแทนของผู้ปฏิบัติหน้าที่ด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ซึ่งจะสะท้อนให้เห็นสภาพความเป็นจริงเกี่ยวกับสวัสดิการว่าเหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจในปัจจุบันหรือไม่ เพื่อที่จะได้ทราบถึงสภาพปัญหาของผู้ปฏิบัติงานว่ามีความเหมาะสมกับค่าตอบแทนของผู้ปฏิบัติงานหรือไม่

เอกสารอ้างอิง

- จิราวรรณ ตาลช่วง. (2558). *การบริหารจัดการองค์การอาสาสมัคร กรณีศึกษาอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.)* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์].
- เจษฎาวัตร โพธิ์ชัยศรี. (2564). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขององค์กรการบริหารส่วนตำบลโพธิ์สูง อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี. *วารสารวิจัยธรรมศึกษา*, 6(2), 146-156.
- ชัยมงคล ใจสนธิ. (2565). การมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนในการปฏิบัติงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย องค์การบริหารส่วนตำบลบักได อำเภอพนมดงรัก จังหวัดสุรินทร์ [การค้นคว้าอิสระปริญญาโท, มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์].
- ชาญวิทย์ คุณาวิวัฒนางกูร. (2561). ผลการนำนโยบายการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในอำเภอเมืองเชียงใหม่ ไปสู่การปฏิบัติ [การค้นคว้าอิสระปริญญาโท, มหาวิทยาลัยแม่โจ้].
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). *วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย เล่ม 1* (พิมพ์ครั้งที่ 8). สุวีริยาสาส์น.
- พระศิวกกร เดชปญโญ (วันทา). (2562). *ประสิทธิภาพการบริหารงานด้านป้องกันภัยของเทศบาลตำบลศีลิ่งอำเภอดงนาครี จังหวัดลพบุรี* [สารนิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย].
- สมบุญ หงส์สมศรี. (2558). การมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนในการปฏิบัติงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย องค์การบริหารส่วนตำบลตาพระยา อำเภอตาพระยา จังหวัดสระแก้ว [การค้นคว้าอิสระปริญญาโท, มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์].

Department of Disaster Prevention and Mitigation. (2016). *Global assessment report on disaster risk reduction 2015*. United Nations.